

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО БІЗНЕСУ
ЗА УМОВ ЦИФРОВІЗАЦІЇPROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF DOMESTIC BUSINESS
UNDER CONDITIONS OF DIGITALIZATION

УДК 658.338

DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.70-16>**Шостак Л.В.**¹к.е.н., доцент
Волинський національний університет
імені Лесі Українки**Слободянюк О.В.**д.е.н., професор
Національний університет
«Одеська юридична академія»**Shostak Liudmyla**

Lesya Ukrainka Volyn National University

Slobodianiuk OlhaNational University
“Odessa Law Academy”

У статті розглянуто залежність рівня капіталізації від цифрового розвитку у провідних ІТ-компаніях, проаналізовано результати наведених рейтингів, що характеризують місце країни за результатами цифровізації. Пандемія 2020 року вказала на необхідність прискорення розвитку таких сервісів, як «розумне місто» та «цифровізація освіти». Для ефективного розвитку цифровізації бізнес-середовища необхідно зосередити увагу на забезпеченні функціональних компонентів, формуванні якісної системи захисту персональних даних усіх суб'єктів цифрової економіки, створенні розвинутої цифрової інфраструктури для забезпечення максимального покриття Інтернетом території України. Особливу увагу варто приділити віддаленим селам, селищам, гірським районам, важкодоступним місцевостям, окремим об'єктам соціальної інфраструктури, оскільки саме вони перебувають у так званому цифровому розриві. Необхідний розвиток висококваліфікованого людського потенціалу та капіталу, що буде відповідає світовим вимогам і використовувати новітні технології.

Ключові слова: цифровізація, цифровий потенціал, розвиток бізнесу, бізнес-середовище, «цифровий розрив».

В статті рассмотрена зависимость уровня капитализации от цифрового раз-

вития в ведущих IT-компаниях, проанализированы результаты приведенных рейтингов, характеризующих место страны по результатам цифровизации. Пандемия 2020 года указала на необходимость ускорения развития таких сервисов, как «умный город» и «цифровизация образования». Для эффективного развития цифровизации бизнес-среды необходимо сосредоточить внимание на обеспечении функциональных компонентов, формировании качественной системы защиты персональных данных всех субъектов цифровой экономики, создании развитой цифровой инфраструктуры для обеспечения максимального покрытия Интернетом территории Украины. Особое внимание стоит уделить отдаленным селам, поселкам, горным районам, труднодоступным местностям, отдельным объектам социальной инфраструктуры, поскольку именно они находятся в так называемом цифровом разрыве. Необходимо развитие высококвалифицированного человеческого потенциала и капитала, что будет соответствовать мировым требованиям и использовать новейшие технологии.

Ключевые слова: цифровизация, цифровой потенциал, развитие бизнеса, бизнес-среда, «цифровой разрыв».

The article examines the dependence of the level of capitalization on digital development in leading IT companies, analyzes the results of these ratings, which characterize the place of the country according to the results of digitalization. The 2020 pandemic highlighted the need to accelerate the development of services such as “smart city” and “digitalization of education”. These services are an important component of the development of the digital economy because they relate to those areas of society that, unfortunately, are still in analog rather than digital format. For the effective development of digitalization of the business environment, it is necessary to focus on the provision of functional components. Formation of a quality system of personal data protection for all subjects of the digital economy. Creation of a developed digital infrastructure to ensure maximum Internet coverage of the territory of Ukraine. Particular attention should be paid to remote villages, settlements, mountainous areas, hard-to-reach areas, individual objects of social infrastructure, because they are in the so-called digital divide. Development of highly qualified human potential and capital that will meet world requirements and use the latest technologies. Accordingly, the need for highly educated specialists is urgent and undeniable, because only the possession of specific skills and competence will enable the national economy to integrate into the global digital society. The main strategy in the digitalization of the business environment is to determine the formation of an effective internal market with the formation of consumers' motivational needs for digital products, creating conditions for national security, increasing the competitiveness of domestic enterprises and their products in both domestic and foreign markets. In line with the strategy of domestic digitalization of the business environment, the focus should be on the development of additional services, such as “smart city” and “digitalization of education”, which are important components of “Industry 4.0.” and relate to those areas of life (industry, public safety, medicine, ecology, transport, etc.) that are still in analog format.

Key words: digitalization, digital potential, business development, business environment, digital divide.

Постановка проблеми. Світова цифровізація відбувається галопуючими темпами, що мотивує вітчизняні компанії не зупинятись на досягнутих рівнях цифрового розвитку і йти в ногу з часом.

Зростає кількість технологічних ТНК, причому, як свідчать дослідження вітчизняних науковців, у 2010 році таких компаній було 11, у 2015 році – уже 1 921. Найбільший рівень цифровізації, звичайно, зафіксовано в ІТ-бізнесі. Провідні компанії світу перебувають одночасно на високих позиціях за рівнем капіталізації, що дає високий рівень їх цифровізації.

В основі цифровізації вітчизняної економіки перебувають так звані цифрові тренди, які дають можливість прогнозувати розвиток цифрового середовища, технологічні та соціальні явища на досить значну перспективу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Найбільш вагомими є дослідження таких авторів, як Л. Кіт, І. Маліка, А. Філіпенко, О. Джусов, С. Апальков, К. Краус, О. Голобородько. Водночас значна кількість проблем щодо бачення концепції цифрового розвитку, ефективні способи залучення інновацій у розвиток цифрового біз-

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8786-9582>

нес-середовища залишаються недостатньо розкритими.

Постановка завдання. Метою дослідження є узагальнення аналітичної інформації щодо цифровізації вітчизняного бізнес-середовища, виявлення проблем та перспектив розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Варто зазначити, що цифровізація в Україні відбувається досить швидкими темпами.

Основними ключовими цифровими трендами (напрями розвитку цифрових технологій), якими визначатиметься розвиток цифровізації бізнес-середовища, є такі:

- дані, які стають головним джерелом конкурентоспроможності;
- Інтернет речей (Internet of Things, IoT);
- цифрові трансформації як окремих бізнесів, так і цілих секторів;
- економіка спільного користування (sharing economy);
- віртуалізація фізичних інфраструктурних ІТ-систем;
- штучний інтелект;
- цифрові платформи.

Під час оцінювання розвитку цифрової економіки використовують так зване цифрове табло, на основі якого формуються звіти, такі як Індекс цифрової економіки та інформаційного суспільства (DESI), Європейський звіт із цифрового прогресу (EDRP).

Основними аспектами, що визначають індекс DESI, є доступ до широкосмугового Інтернету та його якість; цифрові навички та людський капітал; використання інформаційно-комунікативних технологій громадянами; використання цифрових технологій бізнесом; цифрові публічні послуги; доступ до інформаційних ресурсів (ДіР) у сфері інформаційно-комунікаційних технологій. Спробуємо проаналізувати за відповідними показниками стан цифрової економіки в Україні нині.

Відповідно до інформації Державної служби статистики України, станом на 1 січня 2019 року [1] налічується 26 млн. населення країни, що користуються Інтернетом. Причому у 2017 році такий показник становив 23,6 млн. абонентів. Варто зазначити, що більше трьох років українці мають змогу користуватись мобільним 4G-інтернетом. Близько 70–80% території України має покриття мережею Інтернет, а щорічний обсяг приватних інвестицій у сферу побудови цифрових інфраструктур становить 3 млрд. дол. [2].

Позитивним є той факт, що вітчизняні айтішники входять у п'ятірку найкращих спеціалістів галузі у світі, а українські ІТ-компанії вважаються досить інноваційним простором. Проте цифровізація бізнес-середовища – це також уміння населення користуватися інформаційними технологі-

ями, причому не лише професійного змісту, але й пересічних громадян.

Саме цифрові навички мають сприяти використанню технологій у повсякденному житті. Такі навички включають уміння пошуку, оцінювання та оброблення інформації, взаємодію та правильне використання технологій для спілкування у відповідному онлайн-середовищі, а також навички створення та редагування цифрового контенту [3].

Розвиток цифрових вітчизняних технологій має досить потужний потенціал. Так, за даними Державної служби статистики України, 91,1% підприємств є комп'ютеризованими. Якщо розглядати окремі сфери, то найбільше значення цього показника мають страхування (99,6%), радіомовлення та телебачення (96,5%), щодо найменшого рівня комп'ютеризації, то його має сфера готельно-ресторанного бізнесу (лише 82,1%). Інтернет давав змогу отримувати банківські та фінансові послуги (87,7% підприємств); форми (81,6%); інформацію (80,5%); повертати заповнені форми (66,6%); виконувати адміністративні процедури (декларування, реєстрація, запит на одержання дозволу (40,5%)). Однак далеко невтішним показником є частка домогосподарств із доступом в Інтернет. В Україні це лише 57%, тоді як у ЄС цей показник сягає 78% [4].

Хочеться відзначити позитивний момент високого рівня цифровізації бізнес-середовища окремих галузей національної економіки, проте у державному секторі рівень цифровізації ще досить низький. Негативним моментом є той факт, що Україна не має власних платіжних систем і змушена користуватись так званими сурогатами або зарубіжними аналогами. Проте, незважаючи на наявні перешкоди та бар'єри, вітчизняна цифрова економіка має всі шанси посісти гідне місце серед світових.

Варто відзначити, що останніми роками цифровізація (діджиталізація) на вітчизняних підприємствах характеризується такими рисами: близько 60% бізнес-структур вже використовують цифрові технології під потреби клієнта; майже 20% лише починають знайомитися з діджиталом; біля 15% компаній мотивують до обслуговування клієнтів за допомогою цифрових технологій; лише 3–4% компаній повністю діджиталізовані.

Перехід до цифровізації, використання хмарних технологій відкривають безліч можливостей для бізнесу. Перш за все це стосується заощадження часу в результаті діджиталізації бізнес-середовища, зберігання файлів із базами даних та офісного програмного забезпечення, забезпечення доступу до більш сучасного спеціального програмного забезпечення.

Варто зазначити, що загалом інформаційно-комунікаційні технології на українських підприємствах розвиваються ефективно. Для здійснення

масштабних цифрових трансформацій підприємства мають створити відповідні умови. Необхідне формування нової інформаційної системи управління або модернізація старої, яка повинна за мінімальних витрат забезпечувати високий рівень кібербезпеки та широке використання можливостей сучасних інформаційних технологій, давати змогу швидко й ефективно передавати дані, які необхідні для оперативного й обґрунтованого прийняття рішень. ІКТ дають можливість суттєво змінити підхід до управління підприємствами та бізнес-процесами, що дає підстави говорити про використання концепції «електронного бізнесу» [5].

Як показує світовий досвід цифровізації, в усіх країнах практично однакові тенденції: повна цифровізація бізнес-середовища за наступні 5 років. Перші кроки у діджиталізації соціальної сфери та державних послуг є пріоритетними.

Прикладом ефективною цифровізації в Польщі є цифровізація обслуговування громадян, яка здійснюється з 1990-х років шляхом створення проєкту PESEL – реєстру персональних ідентифікаційних кодів, які дають змогу оминати бюрократичні процеси під час заміни мобільного номера чи відвідування лікаря. Позитивним результатом цифровізації бізнес-середовища було створення Міністерства цифровізації, яким згодом було реалізовано програму «Цифрова Польща» і, як наслідок, реалізація двох практичних програм, таких як mDokumenty (наявність у гаджетах водійських прав та ID-картки), mWeryfikator (перевірка електронних документів на легітимність). Важливим наслідком цифровізації стали електронні вибори, які є досить актуальними в період пандемії (в Україні відбуваються лише перші спроби, а саме проєкт GoVote в КНУ ім. Тараса Шевченка).

Економіки, які вміють підтримувати ефективне використання цифрових талантів, ефективні рамки регулювання та швидке впровадження нових технологій (які Центр називає «готовністю до майбутнього»), змогли досягти перших позицій.

Сінгапур посідає перше місце за показниками рейтингу талановитих кадрів та нормативно-правової бази; Швеція та Данія виділяються своїми чудовими оцінками у формуванні знань; тоді як Східна Азія, Західна Європа та Північна Америка є найбільш прогресивними в цифровому аспекті регіонами.

Однозначно досвід передових світових лідерів є досить важливим для розвитку вітчизняної цифровізації бізнес-середовища, яке нині характеризується досить непоганим рівнем інноваційності та трансформативності.

Сучасна цифрова вітчизняна економіка є важливим чинником економічного зростання та формування високого рівня життя суспільства. Світові лідери ставлять цифрову економіку на перший

щабель капіталізації і розглядають цифровізацію як першочерговий напрям інноваційного розвитку виробничо-економічних систем різних рівнів та інструмент забезпечення конкурентних переваг у довгостроковій перспективі.

Для України процеси цифровізації мають велике значення, оскільки це надає реальні можливості для модернізації економіки, її інноваційного зростання, покращення виробничо-технологічної структури, подолання на цій основі сучасного кризового стану.

Активізація з боку державних органів свідчить про необхідність активізації зусиль бізнесу, держави та суспільства у поширенні цифрових технологій та пришвидшенні формування цифрової економіки, тому подальші дослідження будуть пов'язані з аналізом процесів трансформації економічної культури в умовах цифровізації бізнесу та формуванням її цифрової складової частини.

Загалом в Україні завдяки освіті та людям є необхідний потенціал для здійснення глобальної цифровізації бізнес-середовища, також є здобутки окремих компаній (технологічний сектор). Однак існують і серйозні проблеми: ми не розвиваємо систему, не працюємо комплексно і повільно втрачаємо потенціал.

Пандемія та спад економік практично усіх країн світу змушують суб'єктів господарювання переходити на технології, які вони не планували впроваджувати до певного часу, і переглядати свої стратегічні пріоритети. «Ставай digital або помри» – реальність сучасного економічного розвитку.

Незважаючи на цілу низку позитивних моментів, процес цифровізації приводить до негативних наслідків, особливо вони стосуються суспільства. Негативними наслідками цифровізації є збільшення безробіття (поява цілого класу «зайвих» людей, тотальне перенавчання персоналу, руйнування звичних механізмів «гарантій майбутнього» (гідної пенсії, гарантованого соціального захисту тощо)); зменшення рівня загального добробуту населення, відповідно, зниження платоспроможного попиту, що може привести до уповільнення розвитку окремих секторів економіки [6, с. 250].

Основні проблеми, з якими зіткнулися бізнес-структури, можуть бути вирішені шляхом цифровізації бізнес-середовища.

1) Потреба власників бізнесу в захисті своїх співробітників. Епідемія може стати тим переломним моментом, після якого дистанційна робота стане звичною практикою і доведе лідерам, що їхні співробітники можуть працювати з дому так само ефективно, як і в офісі, за наявності потрібних технологій.

2) Нетворкінг і бізнес-комунікації. Через карантин були скасовані всі основні заходи, як і всі авіаперельоти й поїздки. Однією з альтернатив осо-

бистим зустрічам є відеоконференції, існує також безліч платформ, що пропонують можливості для нетворкінгу.

3) Безперервне навчання. Віртуальні школи, курси для самостійного вивчення, платформи для онлайн-навчання, системи управління дистанційним навчанням є прикладами того, як діджиталізація освіти може допомогти педагогам під час вимушеного закриття шкіл і в подальшій практиці.

4) Збої і порушення в ланцюгах поставок і зупинка виробництва, звідки впливає зростаючий попит на автоматизацію процесів і роботизацію.

5) Стратегія і тактика збереження життєздатності компанії в умовах хаосу.

6) Більшість компаній не зовсім визначилась у необхідному типі цифровізації, що супроводжується створенням бар'єрів для віртуалізації бізнес-середовища.

7) Неповне усвідомлення позитивних наслідків цифровізації бізнес-середовища для окремого бізнесу.

На шляху цифровізації вітчизняної економіки, звичайно, буде ще маса проблеми. Проте ті напрацювання шляхів вирішення комплексу окреслених проблем значно активізують процеси цифровізації та пришвидшують розвиток цифрової економіки в Україні. Однак для того, щоб населення, бізнес, державні службовці, політики та економіка отримували максимальну вигоду від цифровізації, потрібно проводити її з дотриманням принципів, правил, законів тощо.

Безперечно, цифровізація надає багато переваг, що проявляються у формі численних мультиплікаційних ефектів від включення в єдиний інформаційний простір усіх виробничих ланцюжків. Проте її вплив на суспільство та економіку є неоднозначним.

1) Забезпечення нею переходу розвитку економіки на новий рівень зумовлює руйнування старої системи виробництва й розподілу благ, а це характеризує вже цифрові технології як «підривні» (disruptive).

2) Впровадженню нових технологій притаманний надлишковий оптимізм, тобто коли сукупний ефект від використання цифрових дивідендів є набагато слабшим за очікуваний. Сказане підтверджується тим, що останніми роками спостерігається стійка тенденція до скорочення середніх за світовою економікою темпів зростання продуктивності праці, тільки 15% із цифровізованих підприємств є успішними [7].

3) Наявна нерівномірність у розподілі позитивного ефекту від запровадження цифрової економіки як між країнами, так і серед груп населення всередині країн.

4) Цифровізація більшою мірою вигідна торговельним компаніям і банкам. При цьому «наскрізні технології» (роботизація, технологія блокчейну,

нейромережі, штучний інтелект, квантова віртуальна й доповнена реальність), якими оптимізується виробництво, а також роботизація, віддалений контроль приводять до скорочення і ліквідації робочих місць.

Однак, крім позитивних моментів, цифровізація має певні ризики. Тут варто розрізнити ризики цифрової трансформації та ризики цифровізації бізнес-середовища, зумовлені впровадженням цифрових технологій.

Головний ризик цифровізації бізнес-середовища – це можливе зростання рівня безробіття. По-перше, автоматизація процесів залишить без роботи частину населення. По-друге, виникатимуть нові потреби та запити з боку ринку на нові професії (герокінезіолог, естетист, спеціаліст із сонячних технологій, аналітик автотранспорту, ренатуралізатор, персональний вебменеджер, посол із культури компанії, міський фермер, аудитор екосистем, консультант із питань роботів, цифровий мемуарист, дизайнер ігровікації, експерт зі спрощення, архітектор віртуальної реальності, інженер 3D-друку, консультант із цифрової валюти) та трансформацію наявних (учитель, шкільний дієтолог, містоплантауальник, бібліотекар). Частково вирішити наведені проблеми працевлаштування можна шляхом стимулювання зайнятості, формування культури «навчання протягом усього життя», створення й розвитку цифрових платформ талантів.

Іншим потужним ризиком є зростання кіберзлочинності (крадіжки персональних даних, коштів із рахунків, збирання безлічі конфіденційної та комерційної інформації, блокування діяльності тощо), боротьбу з якою потрібно проводити як на особистому, так і на державному рівнях.

Основними проблемами та перешкодами впровадження цифрової економіки в Україні є такі:

1) недостатньо розвинена інфраструктура (за даними ресурсу Speedtest.net, позиції України у світі за показниками якості інтернет-з'єднання неймовірно низькі, а саме 114 місце за якістю мобільного Інтернету);

2) низька технологічна освіченість, доступність не для всіх громадян переваг та можливостей цифрового світу, територіальна цифрова нерівність (сільське населення, особи з низьким рівнем доходу та старші вікові групи більш обмежені в доступі до мережі Інтернет), незначна частка інновацій у цифрову економіку (тільки 17% українських виробництв використовують інновації, тоді як у ЄС такий показник сягає 49%);

3) застарілість техніки у державних організаціях та структурах (якщо українські приватні ІТ-компанії можуть дозволити собі найсучасніше обладнання, то державні структури, малий та середній бізнес, потенційні покупці їхніх товарів та послуг в Україні, а також пересічні українці обмежені як у техніці, так і у фінансах);

4) низький рівень державної підтримки модернізації основних засобів виробництва на цифрові, існування більшості проєктів на папері та відсутність реалізації їх на практиці, слабкий прогрес у наблизенні до ключових досягнень;

5) низький рівень безпеки та довіри користувачів Інтернету в цифровій економіці;

6) високий ризик інформаційних та кібератак, недосконалість системи антивірусного оснащення, а також порівняно незначна частка інвестицій у цифрову інфраструктуру.

Це далеко не весь перелік проблем та перешкод, які стають на шляху ефективного розвитку цифровізованого вітчизняного суспільства.

Варто зазначити, що на державному рівні є досить багато концепцій та програм прискорення цифровізації вітчизняної економіки. Серед основних варто виділити такі, які, на наш думку, потребують першочергового впровадження:

- захист населення та безпеки (цифровізація безпеки руху, вільний та швидкий доступ до екстрених служб реагування);

- електронні картки пацієнтів, електронні направлення на аналізи та рецепти хронічним хворим та інвалідам, єдина медична база даних у сфері охорони здоров'я;

- електронні журнали незалежно від типу навчального процесу (онлайн/офлайн), доступ батьків, учнів та вчителів до інформаційної бази школи чи іншого навчального закладу у сфері освіти;

- система державного управління;

- електронне урядування;

- зміни у сфері екології та охорони навколишнього середовища;

- «розумні» зупинки, магазини, автомати й міста;

- електронні платежі та розрахунки (cashless economy);

- зручні соціальні служби для всіх категорій населення (додаток Т) у соціальній сфері;

- електронна митниця (e-customs), що передбачає спрощення та цифровізацію процедури проходження митного контролю, оформлення митних документів тощо;

- «смарт-фабрика», тобто повна автоматизація та цифровізація виробничих процесів на виробництві за допомогою роботів та обладнання;

- електронна комерція, що у фінансовому аспекті є одним із важливих напрямів цифровізації вітчизняної економіки (розширення способів здійснення оплати, використання електронних грошей, онлайн-кредитування, смарт-логістика та супутні послуги, покращення цифрових навичок громадян, розвиток транскордонної електронної торгівлі).

Висновки з проведеного дослідження.

Вітчизняна та світова практика 2020 року показала необхідність цифровізації економік усіх країн,

оскільки пандемія внесла суттєві корективи як у життя суспільства, так і в розвиток бізнесу.

Варто зазначити, що саме цифровізація економіки в цей нелегкий час дала змогу більшості підприємств не лише залишитись на ринку, але й зменшити витрати на оренду приміщень або оформлення замовлень. Саме переведення частини бізнесу у хмарні мережі дало можливість багатьом підприємцям вийти на нові ринки збуту. Звичайно, не все позитивно. Наприклад, частина населення втратила роботу, проте це може стати стимулом для перепрофілювання своєї діяльності та самоосвіти.

Питання цифровізації ще досить довго будуть актуальними, оскільки цей процес набирає досить значних обертів, його варто досліджувати в подальшому.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Кількість абонентів зв'язку на 1 січня 2019 року / *Держстат України*. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/zv/az/az_u/az0119_u.htm (дата звернення: 15.10.2021).

2. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації : Розпорядження Кабінету Міністрів України. Урядовий портал. 17.01.2018. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/pro-shvalennya-koncepciyi-rozvitku-cifrovoyi-ekonomiki-ta-suspilstva-ukrayini-na20182020-roki-ta-zatverdzhennya-planu-zahodiv-shodo-yiyi-realizaciyi> (дата звернення: 17.10.2021).

3. Греба Р. Яким буде олімпійський (цифровий) стрибок України. *Українська правда*. 22.02.2018. URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2018/02/22/229140> (дата звернення: 15.10.2021).

4. Амелін А., Фіщук В., Лаврик Я., Юрчак О. та ін. Україна 2030E – країна з розвинутою цифровою економікою. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyuekonomikoyu.html> (дата звернення: 14.10.2021).

5. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 рр. та затвердження плану заходів щодо її реалізації : Розпорядження Кабміну України від 17 січня 2018 року № 67-р.

6. Шостак Л., Більо І., Микитюк Є. Потенціал цифровізації вітчизняного бізнес-середовища. *Економічний аналіз*. 2021. Т. 31. № 1. Ст. 245–251 (Index Copernicus).

7. Digital economy and society statistics – enterprises. Eurostat. Statistics Explained. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Digital_economy_and_society_statistics_-_enterprises (дата звернення: 15.10.2021).

REFERENCES:

1. Kilkist abonentiv zviazku na 1 sichnia 2019 roku. *Derzhstat Ukrainy*. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/zv/az/az_u/az0119_u.htm.

2. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy "Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku tsyfrovoy ekonomiky ta suspilstva Ukrainy na 2018–2020 roky ta zatverdzhennia planu zakhodiv shchodo yii realizatsii". *Uriadovyi portal*. 17.01.2018. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-konceptiyi-rozvitku-cifrovoyi-ekonomiki-ta-suspilstva-ukrayini-na20182020-roki-ta-zatverdzhennya-planu-zahodiv-shodo-yiyi-realizaciyi>.

3. Hreba R. Yakym bude olimpiiskyi (tsyfrovyi) strybok Ukrainy. *Ukrainska pravda*. 22.02.2018. URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2018/02/22/229140>.

4. Ukraina 2030E – kraina z rozvynutoiu tsyfrovoy ekonomikoju / Amelin A., Fishchuk V., Lavryk Ya., Yur-

chak O. ta in. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyuekonomikoju.html>.

5. Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku tsyfrovoy ekonomiky ta suspilstva Ukrainy na 2018–2020 roky ta zatverdzhennia planu zakhodiv shchodo yii realizatsii: Rozporiadzhennia Kabminu Ukrainy vid 17.01.2018 № 67-r.

6. Shostak L., Bilo I., Mykytiuk Ye. (2021) Potential tsyfrovizatsii vitchyznianoho biznes-seredovyscha. *Ekonomichnyi analiz*. Tom 31. № 1, pp. 245–251 (Index Copernicus).

7. Digital economy and society statistics – enterprises. Eurostat. *Statistics Explained*. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Digital_economy_and_society_statistics_-_enterprises.